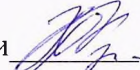

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Катедра української мови імені проф. Івана Ковалика

Затверджено
на засіданні катедри української мови
імені проф. Івана Ковалика
філологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

(протокол № 1 від 26 серпня 2021р.)

Завідувач катедри З.О. Купчинська

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

“Українська морфологія. Актуальні питання української фразеології”,
що викладається в межах ОПП “Українська мова та література” ,
“Середня освіта (українська мова і література)
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі
спеціальностей 035 Філологія (Спеціалізація 035.01 Українська мова та
література) і 014.01. Середня освіта (українська мова і література)

Львів - 2021

Назва дисципліни	Українська морфологія
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра української мови імені професора Івана Ковалика
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки. Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізація 035.01 Українська мова та література Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність 014.01 Середня освіта (українська мова і література)
Викладачі курсу	Асіїв Л.В., кандидат філологічних наук Глібчук Н. М., кандидат філологічних наук, доцент
Контактна інформація викладачів	luboslava.asiyiv@lnu.edu.ua https://philology.lnu.edu.ua/employee/asijiv-lyuboslava natalka.glibchuk@gmail.com , nataliya.hlibchuk@lnu.edu.ua Головний корпус ЛНУ ім. Івана Франка, каб. 234 м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення дисципліни за попередньою домовленістю. Он-лайн консультації за попередньою домовленістю. Для погодження часу он-лайн консультації слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка дисципліни	https://philology.lnu.edu.ua/course/ukrajinska-morfonolohiya http://philology.lnu.edu.ua/course/aktualni-pytannya-ukrajinskoji-frazeolohiji
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Українська морфологія. Актуальні питання української фразеології” є вибірковою дисципліною зі спеціальності 035 Філологія (спеціалізації 035.01 Українська мова та література) для освітньої програми “Українська мова та література” та зі спеціальності 014.01 Середня освіта (українська мова і література) для освітньої програми “Середня освіта (українська мова і література)”. Ця дисципліна викладається в 5 семестрі в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS)
Коротка анотація дисципліни	Ця навчальна дисципліна є важливою складовою циклу професійної та практичної підготовки студентів-філологів. Курс забезпечує всебічне розуміння морфологічних явищ та фразеологічних одиниць на сучасному рівні розвитку, принцип історизму при викладанні рідної мови, поглиблює розуміння студента-філолога фонологічної системи сучасної мови, історію її формування та розвитку. Вивчаючи цю філологічну дисципліну, студенти осмислюють багатство української фразеології, пізнають глибинні взаємозв'язки між мовними явищами через призму сталих виразів. Навчальна дисципліна є важливою для формування кваліфікованого фахівця, який не тільки ґрунтовно знає особливості української морфологічної та фразеологічної систем, але й уміє реалізувати ці знання на практиці, розуміє тенденції розвитку мови. Важливими завданнями курсу є виявлення національної специфіки української мови, розкриття тих внутрішніх законів, які зумовили розвиток її системи до сучасного стану. Цей курс дає змогу студентові поглибити знання з історичної граматики, української морфології, морфеміки та словотвору, лексикології. У цьому курсі значну увагу приділено інноваціям, джерелам запозичень, культурно-

	<p>національному компонентів в семантичній структурі фразеологізмів, базовим концептам української культури.</p>
<p>Мета та цілі дисципліни</p>	<p>Мета курсу – ознайомити студентів з українською морфологією як наукою, розкрити об’єкт, предмет, завдання, значення і систему термінів цієї науки, її місце серед інших мовознавчих дисциплін, розкрити особливі риси української мови на морфологічному рівні, показати основні тенденції розвитку української морфології та проблеми, які стоять перед нею, зосередити увагу на типових для української мови морфологічних явищах та методах їхнього дослідження, допомогти студентові засвоїти систему морфологічних одиниць сучасної української літературної мови, навчити їх виявляти типи морфологічних явищ як активного засобу формо- та словотворення в сучасній мові, зрозуміти загально-внутрішні і часткові закони мови; допомогти студентові осмислити фразеологію української мови на синхронному зрізі, сформувати у студентів систематизовані наукові знання про традиційні й нові підходи у класифікації та аналізі фразеологічних одиниць.</p> <p>Курс “Українська морфологія” має загальнотеоретичні і практичні цілі.</p> <p>Загальнотеоретичні цілі курсу полягають в тому, щоб:</p> <ul style="list-style-type: none"> • глибоко осмислити мовні явища, історію їх формування; • пізнати дію внутрішніх законів мови; • усвідомити зв’язок між окремими структурними мовними явищами; • зрозуміти мову як суспільне явище, вплив на мову позалінгвальних чинників. <p>Практичні цілі курсу вбачаємо в тому, що він допоможе:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усвідомити факти сучасної української літературної мови, зокрема морфологічні чергування, нарощення, інтерференції, усічення та ін.; • розуміти морфологічні особливості української літературної мови; • розрізняти сучасні та історичні чергування; • глибше засвоїти курси історичної граматики української мови, української фонетики і фонології, морфеміки, словотвору, морфології; • фахово аналізувати різні теоретичні та практичні підходи до вивчення морфологічних явищ; • виявляти тенденції розвитку морфології української мови; • виявляти ознаки фразеологізму, системні відношення у фразеології (багатозначність фразеологізмів, синонімію у фразеології, фразеологічні варіанти, антонімію фразеологічних одиниць); класифікації фразеологізмів; • осмислити формування української фразеології; стилістику і конотацію українських фразеологізмів; походження і джерела української фразеології; • співвідносити фразеологізм і слово; • класифікувати фразеологічні одиниці; • визначати граматичну структуру фразеологізмів; • розрізняти функціонально-стильові розряди фразеологізмів; • встановлювати слова-концепти українських фразеологізмів; • користуватися різними видами фразеологічних словників.

**Література для
вивчення
дисципліни**

Основна

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.
2. Асіїв Л. Морфонологія: проблеми і перспективи дослідження // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 52. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – С. 296 – 305. – Режим доступу: https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/52_2011_asijiv.pdf
3. Асіїв Л., Пілецький В. Фонетика і фонологія української мови: Збірник практичних, тестових та контрольних завдань. – Львів, 2015. – 300 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/FONETYKA-0000.pdf>
4. Воробйова Т.М. Морфонологічні засоби словотворення в українській мові // Питання словотвору. – К., 1979. – С. 113 – 120.
5. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999. – 207 с.
6. Демський М. Т. Українські фрази й особливості їх творення. – Львів, 1994.
7. Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфонологія (їх предмет і місце в науці про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104.
8. Кравченко М.В. Морфонологічні явища і словотвірна структура слова // Українська мова і література в школі. – 1984. – № 6. – С. 51 – 55.
9. Кравченко М.В. Семантична і морфонологічна валентність словотворчих одиниць у системі віддієслівних дериватів // Мовознавство. – 1988. - № 1. – С. 32 – 37.
10. Кравченко М.В. Словотвірна структура дериватів, утворених за допомогою суфіксів –ськ(ий) і –ств(о) // Українська мова і література в школі. – 1989. – № 2. – С. 57 – 61.
11. Кравченко М.В. Словотвірний аналіз дериватів із суфіксом –ин(а) і його похідними формантами // Українська мова і література в школі. – 1987. – № 9. – С. 24 – 31.
12. Кравченко М.В. Явище усичення у системі віддієслівних іменників // Мовознавство. – 1984. - № 3. – С. 32 – 36.
13. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти). – К., 2004.
14. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. – К., 1973.
15. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І.К.Білодіда. – К., 1969. – 436 с.
16. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К., 1988.
17. Ужченко В. Д., Авксентьев Л. Г. Українська фразеологія. – Х., 1990.
18. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. – К., 2007.
19. Українська мова: Енциклопедія. – К., 2000.
20. Федурко М. Морфонологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003. – 271 с.

Додаткова

1. Асіїв Л. Вплив позамовних чинників на функціонування морфонологічних явищ // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2004. – Вип. 34. – Ч.І. – С. 48 – 56.
2. Асіїв Л. Елізія фонем у прикметниках української мови // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2006. – Вип. 38. – Ч.І. – С. 10-15.
3. Асіїв Л. Львівська фонологічна школа і проблеми сучасної української морфонології / Любослава Асіїв // Україноцентризм наукового сумління: Збірник наукових праць на пошану професора Зеновія Терлака. – Львів: Ліга-Прес, 2014. – С. 75 – 90.
4. Асіїв Л. Нарощення як морфонологічне явище в прикметниках сучасної української літературної мови/ Любослава Асіїв // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 57 – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – С. 18-25. – Режим доступу: https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/57_2012_Asiiv.pdf
5. Баранник Д. Х. Фразеологія в усному монологічному мовленні // Питання мовної культури. – К., 1968. – Вип. 2. – С. 34-38.
6. Батюк Н. О. Фразеологічний словник. – К., 1966.
7. Бевзенко С. П. Актуальність вивчення української діалектної фразеології // Мовознавство. – 1974. - № 2. – С. 15-19.
8. Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – К., 1984. – 160 с.
9. Галицько-руські народні приповідки: В 3 т. / Зібрав, упорядкував і пояснив д-р Іван Франко // Етногр. зб. – Т. 10-28. – Львів, 1901-1910.
10. Городенська К.Г., Кравченко М.В. Словотвірна структура слова (Відіменні деривати). – К., 1981. – 498 с.
11. Горпинич В.О. Відтопонімні прикметники в українській мові. – К., 1976. – 141 с.
12. Залеський А.М. Подовжені приголосні у фонологічній і морфонологічній системах української мови // Мовознавство. – 1980. - № 6. – С. 60 – 63.
13. Івченко А. Українська народна фразеологія: ономазіологія, ареали, етимологія. – Харків, 1999.
14. Калашник В. С., Колоїз Ж. В. Словник фразеологічних антонімів української мови. – К., 2001.
15. Клименко Н.Ф. Аглютинативність в українському словотворенні // Українське мовознавство. - К., 1990. – Вип. 17. – С. 96 – 104.
16. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови. – К., 1998. – 161 с.
17. Ковалик І.І. Основні проблеми вчення про словотвір // Українська мова і література в школі. – 1970. – №№ 10, 11. – С. 22 – 29.
18. Коваль А. П. Слово про слово. – К., 1986.
19. Козленко І.В. Морфонологічні явища в системі словозміни дієслів // Українське мовознавство. – К., 1990 – Вип. 17. – С. 54 – 63.

	<p>20. Козленко І.В. Морфонологія словозміни дієслова у сучасній українській літературній мові: Автореф. дис. канд. наук. – К., 1992. – 20 с.</p> <p>21. Коломієць М. П. Фразеологічні синоніми. –Д., 1989.</p> <p>22. Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Словник фразеологічних синонімів. – К., 1988.</p> <p>23. Комарова Л.І. Функціональна характеристика морфонологічних альтернацій у системі парадигм іменників // Українське мовознавство. – К., 1990. – Вип. 17. – С. 105 – 111.</p> <p>24. Коптілов В. У світі крилатих слів. – К., 1968.</p> <p>25. Коструба П.П. Основні поняття фонології //Українська мова і література в школі. – 1965. – № 7. – С. 21 – 25.</p> <p>26. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо. – Харків, 1977.</p> <p>27. Скрипник Л. Г. З таємниць фразеології // Мовознавство. – 1969. - № 2. – С. 75-76.</p> <p>28. Словник фразеологізмів української мови / Укл.: В. М. Білоноженко та ін. – К., 2003.</p> <p>29. Словотвір сучасної української літературної мови. – К., 1979. – 406 с.</p> <p>30. Удовиченко Г. М. Фразеологічний словник української мови: В 2-т. – К., 1984.</p> <p>31. Федурко М.Ю. Морфонологічні моделі відсубстантивних прикметників із суфіксом –сн- // Мовознавство. – 1993. - № 5. – С. 43 – 49.</p> <p>32. Юрченко О. С., Івченко А. О. Словник стійких народних порівнянь. – Харків, 1993.</p>
Тривалість курсу	один семестр (5)
Обсяг курсу	Українська морфонологія Загальний обсяг 180 годин, у т. ч. 64 години лекційних і 116 годин самостійної роботи. 3 модулі.
Очікувані результати навчання	<p>Студент повинен <i>знати</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • предмет і завдання морфонології; • основні терміни морфонології; • морфонологічні закономірності; • праці українських мовознавців з морфонології; • проблеми української морфонології; • типи та види морфонологічних явищ, основи їхньої класифікації; • історичні причини виникнення морфонологічних змін; • різницю між фонетичними та морфонологічними чергуваннями; методи дослідження морфонологічних явищ; • предмет і завдання української фразеології, її методологічну основу, джерела розвитку, огляд основних етапів її становлення, відповідну літературу з питань курсу; • ознаки фразеологізму, співвіднесеність фразеологізму і слова, системні відношення у фразеології (багатозначність фразеологізмів, синонімію у фразеології, фразеологічні варіанти, антонімію фразеологічних одиниць); • класифікації фразеологізмів;

	<ul style="list-style-type: none"> • формування української фразеології; стилістику і конотацію українських фразеологізмів; • походження і джерела української фразеології; <p><i>уміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • виявляти морфонологічні явища; • визначати фонологічну основу морфонологічного дослідження; визначати морфонологічні позиції; • з'ясовувати умови функціонування морфонологічних змін; встановлювати взаємозв'язок статичного і динамічного аспектів морфонології; • визначати типи та види морфонологічних явищ; • розмежовувати фонетичні (позиційні) та морфонологічні альтернації; • встановлювати причини виникнення морфонологічних чергувань та позиційних альтернацій, виявляти випадки взаємодії цих явищ; • визначати початковий альтернант та ступені чергування; • з'ясовувати регулярність та функціональне навантаження морфонологічних явищ; • визначати елізію, інтерфіксацію та інтерференцію як морфонологічні явища при словозміні та словотворенні різних частин мови; • визначати морфонологічні функції наголосу; • виявляти вплив позамовних чинників на функціонування морфонологічних явищ; • з'ясовувати морфонологічні закономірності та тенденції. аналізувати предмет, завдання, значення фразеології, систему термінів цієї мовознавчої дисципліни, виявляти зв'язок фразеології з іншими науками, називати ознаки фразеологізму, визначити обсяг фразеології, аналізувати семантику фразеологізму, фразеологічне значення, розрізняти лексичне і фразеологічне значення, виявляти внутрішню форму фразеологізмів, порівнювати фразеологізм і слово; • виявляти системні відношення у фразеології, багатозначність фразеологізмів, синонімію фразеологічних одиниць, а також фразеологічні варіанти, аналізувати антонімію фразеологічних одиниць, застосовувати на практиці класифікації фразеологізмів, аналізувати семантичну, генетичну, а також інші класифікації, аналізувати граматичну структуру фразеологізмів; • аналізувати структурно-екстралінгвістичну підоснову фразеологізмів, динаміку українських фразеологізмів, а також їх стилістику та конотацію, аналізувати процеси формування української фразеології, позалітературну фразеологію, визначати культурно-національний компонент в українських фразеологізмах, базові концепти української культури, з'ясовувати походження і джерела української фразеології, проводити етимологічний аналіз української фразеології, користуватися фразеологічними словниками.
<p>Ключові слова</p>	<p>Фонема, морфонема, альтернація (чергування), історичні чергування, позиційні чергування, морфема, суперсегментні одиниці, елізія (усічення), інтерференція (накладання), інтерфіксація</p>

	(аугментація, нарощення), наголос, інтерфікс, ідіома, фразема, фразеологізм, фразеологічна одиниця, фразеологічний вислів, фразеологічний вираз, фразеологічний зворот, паремії, ідіоматика, пареміологія, фразеографія, обсяг фразеології, семантика фразеологізму, фразеологічне значення, внутрішня форма фразеологізму, багатозначність фразеологізмів, синонімія фразеологічних одиниць, фразеологічні варіанти, антонімія фразеологічних одиниць, семантична класифікація фразеологізмів, генетична класифікація фразеологізмів, ідеографічна класифікація фразеологізмів, граматична структура фразеологізмів.
Формат курсу	очний, заочний, дистанційний
Теми	* СХЕМА КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін: “Сучасна українська літературна мова (фонетика і фонологія)”, “Сучасна українська літературна мова (морфеміка і дериватологія)”, “Сучасна українська літературна мова (морфологія)”, Сучасна українська літературна мова (лексикологія), “Історична граматики української мови” “Діалектологія”, “Вступ до загального мовознавства”, достатніх для для сприйняття категоріального апарату дисципліни “Актуальні питання української фразеології”, розуміння джерел. Опосередковано фразеологія взаємопов’язана з психологією, історією, літературознавством, етнографією, фольклористикою, міфологією.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентація, колаборативне навчання, проектно-орієнтоване навчання, дискусія, передбачається також застосування порівняльно-історичного методу, що виявляється у таких прийомах: зіставляється або паралельно вивчається мовний матеріал, який розглядається в історичному розвитку, з урахуванням змін, що відбуваються в мові, вивчаються не окремі мовні факти чи явища, а системи їх, зокрема система фонем, звуків, морфонологічних явищ. Сучасна фразеологія використовує такі спеціальні методи, як контекстуальний, варіаційний, комплексний, структурно-типологічний, метод фразеологічної ідентифікації, фразеологічної аплікації, фразеологічного оточення, метод фраземотворчої комбінаторики.
Необхідне обладнання	Комп’ютер/ноутбук, проєктор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Оцінювання в семестрі (залік) проводиться за такими видами робіт: <ul style="list-style-type: none"> • колоквіум - 25 % семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 20; • есе 1 - 25 % семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 25; • презентація - 25 % семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 25; • есе 2 - 25 % семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 25. Загалом протягом семестру 100 балів. Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади

	<p>можливої академічної недоброчесности. Виявлення ознак академічної недоброчесности в роботі студента, незалежно від масштабів плагіату чи обману, є підставою для того, щоб викладач її не зарахував. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекційні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Усю літературу, яку студенти не зможуть знайти самостійно, надає викладач виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студентів заохочують до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані за виконання відповідних видів письмових робіт, а також бали, набрані впродовж семестру за відповіді на колоквиумі. При цьому обов'язково враховується присутність на занятті; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом та іншими мобільними пристроями під час занять з метою, не пов'язаною з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесности не толеруються.</p>
<p>Питання до колоквиуму</p>	<p>Предмет та завдання морфології, її зв'язок з іншими галузями мовознавства.</p> <p>Проблема існування специфічних одиниць морфології.</p> <p>Фонологічна основа морфологічних досліджень.</p> <p>Статичний та динамічний аспекти морфології, їхній взаємозв'язок.</p> <p>Проблема релевантності та регулярності фонемних модифікацій.</p> <p>Зміст понять <i>альтернація (чергування), елізія, аугментація, інтерференція, метатеза, інтерфіксація</i> в різних морфологічних дослідженнях.</p> <p>Критерії розмежування різних типів чергувань у сучасних мовознавчих працях.</p> <p>Дослідження чергування голосних фонем в українському мовознавстві.</p> <p>Дослідження чергування приголосних фонем в українському мовознавстві.</p> <p>Морфологічні явища при утворенні відтопонімних прикметників.</p> <p>Морфологічні явища при утворенні відтопонімних іменників.</p> <p>Проблема визначення морфологічних явищ при творенні прикметників за допомогою суфікса –ськ-.</p> <p>Проблема визначення морфологічних явищ при творенні іменників з суфіксом –ств-.</p> <p>Елізія в українській мові.</p> <p>Проблема існування морфологічних одиниць.</p> <p>Проблеми сучасної української морфології.</p> <p>Морфологічні явища при творенні іменників.</p> <p>Морфологічні явища при творенні прикметників.</p> <p>Морфологічні явища при творенні дієслів.</p> <p>Проблема регулярності та продуктивності морфологічних явищ.</p> <p>Проблема функціонального навантаження морфологічних явищ.</p> <p>Морфологічні явища в системі словозміни іменників.</p>

	<p>Морфологічні явища в системі словозміни дієслів. Морфологічні явища при парадигматичному формотворенні прикметників. Наголос як морфологічне явище. Інтерфіксація як морфологічне явище. Інтерференція як морфологічне явище. Українська фразеологія як наука, її предмет, завдання, значення. Система термінів фразеології. Зв'язок фразеології з іншими науками. Ознаки фразеологізму. Обсяг фразеології. Семантика фразеологізму. Фразеологічне значення. Лексичне і фразеологічне значення. Внутрішня форма фразеологізму. Співвіднесеність фразеологізму і слова. Системні відношення у фразеології. Багатозначність фразеологізмів. Синонімія у фразеології. Фразеологічні варіанти. Антонімія фразеологічних одиниць. Класифікації фразеологізмів. Семантична класифікація. Генетична класифікація. Інші класифікації. Ідеографічна класифікація фразеологізмів. Грамматична структура фразеологізмів. Структурно-екстралінгвістична підоснова фразеологізмів. Формування української фразеології. Динаміка українських фразеологізмів. Стилістика і конотація українських фразеологізмів. Позалітературна фразеологія. Ареальні фразеологізми української мови. Культурно-національний компонент в українських фразеологізмах. Базові концепти української культури. Походження і джерела української фразеології. Етимологічний аналіз української фразеології. Формування української фразеології. Метафоризація, метонімізація як образно-семантичні чинники фразеологізації. Евфемізація як семантичний і культурологічний фактор формування фразеологізмів. Українська фразеографія.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література	Завдання, год	Термін виконання
	МОДУЛЬ І				
1 т. 2 год.	Проблема виділення морфонології як окремої лінгвістичної дисципліни. Предмет та завдання морфонології, її зв'язок з іншими галузями мовознавства. Поняття <i>морфонема</i> , <i>субморф</i> , наукове обґрунтування та доцільність їхнього використання в морфонологічних дослідженнях. Проблема існування специфічних одиниць морфонології. Проблема релевантності та регулярності фонемних модифікацій.	лекція	Горпинич В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К., 1999; Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфонологія (їх предмет і місце в науці про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І.К.Білодіда. – К., 1969. Федурко М. Морфонологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003.	Законспектувати статтю Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфонологія (їх предмет і місце в науці про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104. 2 год.	2 т.
1 т. 2 год.	Українська фразеологія як наука, її предмет, завдання, значення і система термінів. Зв'язок фразеології з іншими науками.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: Навч. посіб. – К., 2007. – С. 15-26, 71-72.	Становлення української фразеології (4 год.).	2 т.
2 т. 2 год.	Основні поняття морфонології. Погляди представників різних фонологічних шкіл на специфіку морфонологічних явищ, їх місце та роль у мовній системі та мовленнєвій діяльності.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К., 1999; Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфонологія	Написати тези до праці Федурко М. Морфонологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003. 4 год.	3 т.

	Фонологічна основа морфологічних досліджень.		(їх предмет і місце в науці про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104; Пражский лингвистический кружок: Сборник статей. – М., 1957; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І.К.Білодіда. – К., 1969.; Федурко М. Морфологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003.		
2 т. 2 год.	Ознаки фразеологізму. Співвіднесеність фразеологізму і слова. Обсяг фразеології.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 16-26.	Олександр Потебня – предтеча української фразеології (4 год).	3 т.

3 т. 2 год.	Класифікації морфонологічних явищ у сучасному мовознавстві. Зміст понять <i>альтернація (чергування), елізія, аугментація, інтерференція, інтерфіксація</i> в різних морфонологічних дослідженнях. Проблема упорядкування морфонологічної термінології.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999; Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфонологія (їх предмет і місце в науці про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І. К. Білодіда. – К., 1969; Федурко М. Морфонологія відмінникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003; Коструба П.П. Основні поняття фонології //Українська мова і література в школі. – 1965. – № 7. – С. 21 – 25.	Законспектувати працю Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999; 4 год.	4 т.
3 т. 2 год.	Семантика фразеологізму. Фразеологічне значення. Лексичне і фразеологічне значення. Внутрішня форма.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007.- С. 57-72.	Вибірковість фразеології (2 год.).	4 т.
4 т. 2 год.	Різні типи чергувань в українській мові. Критерії розмежування різних типів чергувань у сучасних мовознавчих працях. Поняття <i>звукові (синхронічні), фонемні (історичні), автоматичні, неавтоматичні, морфонологічні альтернації, внутрішня флексія</i> , їх використання морфонологами різних фонологічних шкіл. Основні випадки фонетичних (позиційних)	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999; Комарова Л.І. Функціональна характеристика морфонологічних альтернацій у системі	Основні випадки фонетичних (позиційних) чергувань. Виконання тестів. 2 год.	5 т.

	чергувань. Причини виникнення звукових альтернацій у сучасній українській мові. Фонема та її звукове поле.		парадигм іменників // Українське мовознавство. – К., 1990. – Вип. 17. – С. 105 – 111; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І.К.Білодіда. – К., 1969; Федурко М. Морфонологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003.		
4 т. 2 год.	Системні відношення у фразеології. Багатозначність фразеологізмів.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 88-93.	Символ як структурно-семантична основа формування фразеологізмів (4 год.).	5 т.
5 т. 2 год.	Типи морфонологічних чергувань голосних в сучасній українській мові. Умови, регулярність та обсяг альтернацій голосних фонем.	лекція	Воробйова Т.М. Морфонологічні засоби словотворення в українській мові // Питання словотвору. – К., 1979. – С. 113 – 120; Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999; Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфонологія (їх предмет і місце в науці про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І.К.Білодіда. – К., 1969; Федурко М. Морфонологія відіменникового	Особливості функціонування морфонологічних чергувань голосних фонем. 4 год.	6 т.

			словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003. – 271 с.		
5 т. 2 год.	Синонімія у фразеології. Фразеологічні варіанти.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 94-113.	Фіксація явищ фразеологічної синонімії у словниках (4 год.).	6 т.
	МОДУЛЬ II				
6 т. 2 год.	Типи морфологічних чергувань приголосних в сучасній українській мові. Умови, регулярність та обсяг альтернатив приголосних фонем.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К, 1999; Кравченко М.В. Морфологічні явища і словотвірна структура слова // Українська мова і література в школі. – 1984. – № 6. – С. 51 – 55; Федурко М. Морфологія відмінникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003	Типи морфологічних чергувань приголосних в сучасній українській мові. 4 год.	7 т.
6 т. 2 год.	Антонімія фразеологічних одиниць.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 114-120.	Фіксація явищ фразеологічної антонімії у словниках (4 год.).	7 т.
7 т. 2 год.	Типи морфологічних чергувань приголосних в сучасній українській мові. Умови, регулярність та обсяг альтернатив приголосних фонем. Діяхронний аспект дослідження морфологічних явищ. Історичні причини виникнення фонологічних змін в українській мові.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К, 1999; Кравченко М.В. Морфологічні явища і словотвірна структура слова // Українська мова і література в школі. – 1984. – № 6. – С. 51 – 55; Федурко М. Морфологія відмінникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003	Критерії розмежування різних типів чергувань у сучасних мовознавчих працях. 2 год.	8 т.

7 т. 2 год.	Класифікації фразеологізмів. Семантична класифікація. Генетична класифікація. Ідеографічна класифікація фразеологізмів. Інші класифікації.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 121-127, 40-57.	Функціональна класифікація фразеологізмів (4 год.).	8 т.
8 т. 2 год.	Місце морфологічних альтернацій у мовній системі. Проблема вибору основного варіанта морфеми з погляду напрямку зміни фонемного складу. Критерії визначення початкового альтернанта та виділення ступенів чергування.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К., 1999; Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфологія (їх предмет і місце в науці про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І. К. Білодіда. – К., 1969; Федурко М. Морфологія відмінникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003; Коструба П.П. Основні поняття фонології //Українська мова і література в школі. – 1965. – № 7. – С. 21 – 25.	Взаємодія фонемних і звукових чергувань. 2 год.	9 т.
8 т. 2 год.	Граматична структура фразеологізмів.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 129-130.	Структурні типи фразеологічних одиниць (4 год.)	9 т.
9 т. 2 год.	Види чергувань однієї фонемі з двома. Функціонування таких альтернацій при словозміні та словотворенні. Взаємодія фонемних і звукових чергувань.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К., 1999; Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфологія (їх предмет і місце в науці	Типи і види морфологічних явищ при формотворенні іменників, дієслів, прикметників та займенників. 6 год.	10 т.

			<p>про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І. К. Білодіда. – К., 1969; Федурко М. Морфонологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003; Коструба П.П. Основні поняття фонології //Українська мова і література в школі. – 1965. – № 7. – С. 21 – 25.</p>		
9 т. 2 год.	Ареальні фразеологізми української мови.	лекція	<p>Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С.263-275.</p>	Дослідники діалектної фразеології (4 год.)	10 т.
10 т. 2 год.	Вплив позамовних чинників на функціонування морфонологічних альтернацій.	лекція	<p>Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999; Коструба П.П. Фонетика, фонологія і морфонологія (їх предмет і місце в науці про мову) // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С. 93 – 104; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І. К. Білодіда. – К., 1969; Федурко М. Морфонологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003; Коструба П.П. Основні</p>	Морфонологічні явища при відмінюванні імен та прізвищ (есе). 4 год.	11 т.

			<p>поняття фонології //Українська мова і література в школі. – 1965. – № 7. – С. 21 – 25; Федурко М.Ю. Морфологічні моделі відсустантивних прикметників із суфіксом –сн- // Мовознавство. – 1993. - № 5. – С. 43 – 49.</p>		
10 т. 2 год.	Культурно-національний компонент в українських фразеологізмах.		<p>Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 276-288.</p>	3 історії фіксації і вивчення української фразеології (6 год.)	11 т.
	МОДУЛЬ III				
11 т. 2 год.	Морфонологія основи та просодична морфонологія. Елізія як морфонологічне явище. Поняття <i>усічення</i> та <i>дієреза</i> . Морфемний статус сегментів, які усікаються.	лекція	<p>Воробійова Т.М. Морфонологічні засоби словотворення в українській мові // Питання словотвору. – К., 1979. – С. 113 – 120; Городенська К.Г., Кравченко М.В. Словотвірна структура слова (Відіменні деривати). – К., 1981; Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999; Кравченко М.В. Явище усічення у системі віддіслівних іменників // Мовознавство. – 1984. - № 3. – С. 32 – 36; Федурко М. Морфонологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003; Асіїв Л. Елізія фонем у прикметниках</p>	Елізія при словотворенні та формотворенні в сучасній українській мові. 4 год.	12 т.

			української мови // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2006. – Вип. 38. – Ч.І. – С. 10-15.		
11 т. 2 год.	Формування української фразеології. Метафоризація, метонімізація як образно-семантичні чинники фразеологізації. Евфемізація як семантичний і культурологічний фактор формування фразеологізмів.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 157-209.	Походження окремих фразеологічних одиниць (4 год.)	12 т.
12 т. 2 год.	Аугментація (інтерфіксація) – один із типів модифікацій фонемного складу морфем. Критерії визначення морфемної належності нарощення. Зміст поняття <i>інтерфікс</i> у мовознавчих працях.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999. – 207 с. Кравченко М.В. Морфонологічні явища і словотвірна структура слова // Українська мова і література в школі. – 1984. – № 6. – С. 51 – 55. Федурко М. Морфонологія відименикового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003; Клименко Н.Ф. Аглютинативність в українському словотворенні // Українське мовознавство. - К., 1990. – Вип. 17. – С. 96 – 104; Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка	Особливості функціонування нарощень у відтопонічних лериватах (реферат). 6 год.	13 т.

			сучасної української літературної мови. – К., 1998.		
12 т. 2 год.	Культурно-національний компонент в українських фразеологізмах. Базові концепти української культури. Слово-концепт як фразеотворчий чинник	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 289-329	Історичні зміни у фразеології (3 год.).	13 т.
13 т. 2 год.	Проблема виділення інтерференції (накладання морфем, накладання морфів) як окремого типу морфологічних явищ. Інтерференція і поділ слова на морфеми.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К, 1999; Кравченко М.В. Морфологічні явища і словотвірна структура слова // Українська мова і література в школі. – 1984. – № 6. – С. 51 – 55; Кравченко М.В. Словотвірна структура дериватів, утворених за допомогою суфіксів –ськ(ий) і –ств(о) // Українська мова і література в школі. – 1989. – № 2. – С. 57 – 61; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І. К. Білодіда. – К., 1969; Федурко М. Морфологія відмінникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003	Написати тези статті: Кравченко М.В. Словотвірна структура дериватів, утворених за допомогою суфіксів –ськ(ий) і –ств(о) // Українська мова і література в школі. – 1989. – № 2. – С. 57 – 61 4 год.	14 т.
13 т. 2 год.	Походження і джерела української фразеології. Відображення матеріального й духовного життя у фразеології. Сфера первісного функціонування фразеологізмів.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 338-351.	Індивідуально-авторське використання фразеологізмів (3 год.).	14 т.

14 т. 2 год.	Дослідження морфонологічних явищ у межах словотвірного типу. Поняття <i>морфонологічна модель</i> .	лекція	Воробйова Т.М. Морфонологічні засоби словотворення в українській мові // Питання словотвору. – К., 1979. – С. 113 – 120; Городенська К.Г., Кравченко М.В. Словотвірна структура слова (Відіменні деривати). – К., 1981; Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999; Кравченко М.В. Морфонологічні явища і словотвірна структура слова // Українська мова і література в школі. – 1984. – № 6. – С. 51 – 55; Федурко М. Морфонологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003	Типи та види морфонологічних явищ при словотворенні іменників, дієслів, прикметників. 6 год.	15 т.
14 т. 2 год.	Стилістика і конотація українських фразеологізмів.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 238-275.	Стилістичні функції фразеологізмів (3 год.).	15 т.
15 т. 2 год.	Роль морфонологічних явищ у формо- та словотворенні сучасної української літературної мови. Ієрархія різноманітних морфонологічних засобів у системі мови. Особливості функціонування морфонологічних явищ в онімному просторі.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К, 1999; Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За заг. ред І.К.Білодіда. – К., 1969; Федурко М. Морфонологія	Морфонологічні явища при творенні відтопонімних прикметників (есе). 4 год.	16 т.

			відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003 Асіїв Л. Морфологічні явища при творенні відійконімних прикметників в українській мові/ Л. Асіїв // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 64. – Ч. I. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – С. 222-231. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_fil_2017_64(1)_27 .		
15 т. 2 год.	Етимологічний аналіз української фразеології.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 366-403.	Ціннісні орієнтації в семантиці фразеологізмів (3 год.).	16 т.
16 т. 2 год.	Проблема виділення просодичної морфології, її предмет та завдання. Погляди на наголос як фонологічне та морфологічне явище в сучасному мовознавстві.	лекція	Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К, 1999; Федурко М. Морфологія відіменникового словотворення. – Київ-Дрогобич, 2003 Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – К., 1984		
16 т. 2 год.	Українська фразеографія. Збір і систематизація фразеологізмів. Основні фразеологічні словники літературної мови. Інші види фразеологічних словників.	лекція	Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : Навч. посіб. – К., 2007. – С. 404-429.	Нові аспекти у вивченні української фразеології (2 год.).	16 т.